ЦАХИМ ЗАЛИЛАНГААС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ХОХИРОГЧИЙН ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах хэрэгцээ шаардлага

Цахим залилан нь банк, төлбөрийн үйлчилгээ, утасны дуудлага, зурвас, цахим платформыг дамжин үйлдэгдэх боломжтой тул эрсдэлийг илрүүлэх, мэдээлэл солилцох, хөрөнгийг хамгаалах ажиллагааг салбар хооронд уялдуулах шаардлагатай. Хэрэглэгчийн зөвшөөрөлгүй гүйлгээнээс гадна хууран төөрөгдүүлж, шилжүүлгийг хэрэглэгчээр өөрөөр нь зөвшөөрүүлсэн тохиолдолд хамгаалалт үзүүлэх хэрэгцээ байна.

Иймд эрүүгийн хэрэг үүсэх, хохирогчоор тогтоох шийдвэрийг хүлээлгүйгээр мэдээллийг шалгах, хохирол учрах, нэмэгдэхээс сэргийлэх, шилжсэн хөрөнгийг буцаах, үйлчилгээ үзүүлэгчийн үүргийн зөрчлөөс үүссэн хохирлыг нөхөн төлүүлэх ажиллагааг төсөлд тусгасан. Үүний зэрэгцээ хөрөнгө, үйлчилгээ, цахим агуулгыг хязгаарлах үндэслэл, эрх хэмжээ, хугацаа, гомдол шийдвэрлэх болон алдааг залруулах баталгааг тогтоосон.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго үйлчлэх хүрээ

Төслийн зорилго нь цахим орчин, харилцаа холбооны сүлжээн дэх залилангаас урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийг илрүүлэх, залилангийн үйл ажиллагааг шуурхай таслан зогсоох, хохирогчийн хөрөнгийг хамгаалах, буцаан олгох, хохирлыг нөхөн төлүүлэх, туслалцаа үзүүлэх замаар хүн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалахад оршино.

Үйлчилгээ үзүүлэгчийн бүртгэл, серверийн байршлаас үл хамааран Монгол Улсад үйлчилгээ үзүүлж байгаа болон Монгол Улсад оршин суугаа хүн, байгуулагдсан хуулийн этгээдэд чиглэсэн үйлчилгээнд хууль үйлчилнэ. Залилангийн шинжгүй, зөвхөн бараа, ажил, үйлчилгээний чанар, үнэ, хүргэлт, төлбөрийн гэрээний маргааныг хамруулахгүй. Гэмт хэрэг, зөрчлийг шалгах, гэм бурууг тогтоох ажиллагааг холбогдох хуулиар зохицуулна.

Гурав.Хуулийн төслийн бүтэц гол зохицуулалт

Хуулийн төсөл 11 бүлэг, 72 зүйлтэй бөгөөд дараах үндсэн зохицуулалтыг тусгасан.

1.Нийтлэг үндэслэл ба урьдчилан сэргийлэх тогтолцоо

Нэгдүгээр болон хоёрдугаар бүлэгт нэр томьёо, зарчим, төрийн байгууллага, зохицуулагчдын чиг үүргийг тодорхойлсон. Хэрэглэгч, хохирогч, зөвшөөрөлгүй гүйлгээ, хууртагдан зөвшөөрсөн шилжүүлэг, сэжигтэй болон залиланд ашигласан дансыг ялгаж, арга хэмжээг эрсдэлд тохирсон, эрхийг хамгийн бага хязгаарлах хүрээнд хэрэгжүүлнэ.

Засгийн газар салбар хоорондын төлөвлөгөөг баталж, цагдаагийн төв байгууллагын бүтцэд хоногийн 24 цаг ажиллах шуурхай арга хэмжээний нэгж ажиллуулна. Тус нэгж мэдээлэл бүртгэх, дамжуулах, хариу болон хэрэгжилтийн хугацааг хянах, мэдээллийн сангийн ажиллагааг хариуцна. Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Харилцаа холбооны зохицуулах хороо харьяалах үйлчилгээний

үүргийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж, Хүний эрхийн Үндэсний Комисс болон хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах байгууллага бүрэн эрхийнхээ хүрээнд оролцоно.

2.Мэдээлэл солилцоо ба хувийн мэдээллийн хамгаалалт

Гуравдугаар бүлэгт цахим залилангийн мэдээллийн нэгдсэн сан, шуурхай суваг, мэдээллийн аюулгүй байдал, мэдээллийн эзний эрхийг зохицуулсан. Эрсдэлийн мэдээллийг шалгалтын төлөвөөр ялгаж, өөрчлөлт, залруулгыг бүртгэнэ. Шуурхай мэдэгдэл хүлээн авсны баталгааг 30 минутын дотор, тусгай богино хугацаа заагаагүй бол эхний хариуг хоёр цагийн дотор хүргүүлнэ. Эрсдэлийг шалгах, хамгаалах ажиллагааг нэн даруй эхлүүлнэ.

Программ хангамжийн үнэлгээ, мэдээллийн сантай тохирсон үр дүнг дангаар нь эрх хязгаарлах, хөрөнгө буцаах болон нөхөн төлбөрөөс эцэслэн татгалзах үндэслэл болгохгүй. Эрх бүхий ажилтан баримт, тайлбарыг шалгаж шийдвэрлэнэ. Мэдээлэл солилцоход банкны нууц, хувийн мэдээллийн хамгаалалтыг хадгалж, мэдээллийн эзэнд өөрт хамаарах мэдээллийг мэдэх, залруулах, хуульд заасан нөхцөлөөр ашиглалтыг зогсоолгох, устгуулах эрх олгоно.

3.Хөрөнгийг шуурхай хамгаалах ба буцаан олгох ажиллагаа

Дөрөвдүгээр бүлэгт гүйцэтгээгүй гүйлгээг саатуулах, хүлээн авсан хөрөнгийн зарцуулалтыг хязгаарлах, дамжин болон хил давж шилжсэн хөрөнгийг хамгаалах, буцаах ажиллагааг тусгасан. Санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн эрх бүхий ажилтан үндэслэл бүхий шийдвэрээр гүйцэтгээгүй гүйлгээг 24 цагаас илүүгүй саатуулна. Хүлээн авсан хөрөнгийг мөн 24 цагаас илүүгүй хугацаагаар, холбогдох гүйлгээний дүн болон түүнээс үлдсэн нь баримтаар тогтоогдсон хөрөнгийн аль бага хэмжээнд хязгаарлана.

Залилантай холбоогүй хөрөнгө, гүйлгээ, үйлчилгээг үндэслэлгүй хязгаарлахгүй. Хугацаа дууссан, үндэслэл арилсан бол хязгаарлалтыг цуцалж, цааш үргэлжлүүлэхэд төслийн 23.6-д заасан хууль ёсны шийдвэрийг хугацаа дуусахаас өмнө хүлээн авсан байна. Буцаах шаардлагыг шалгаж байгаа нь хязгаарлалтын хугацааг сунгах үндэслэл болохгүй. Алдаатай буюу үндэслэлгүй хязгаарлалтыг хянуулах хүсэлтийг анхны шийдвэрт оролцоогүй ажилтан дөрвөн цагийн дотор хянана.

Хөрөнгө буцаах шаардлагыг ажлын таван өдрийн дотор шалгаж, зайлшгүй нэмэлт баримт авах бол нэг удаа ажлын тав хүртэл өдрөөр сунгаж болно. Шаардлага баталгаажсан, хөрөнгө захиран зарцуулах эрхтэй этгээдийн тодорхой зөвшөөрөлтэй, бусдын эрхийн шийдвэрлэгдээгүй асуудал, шилжүүлэхийг хориглосон шийдвэргүй бол нөхцөл бүрдсэнээс хойш ажлын нэг өдрийн дотор буцаана. Мөн шүүхийн гүйцэтгэвэл зохих, эсхүл хуулиар тусгайлан эрх олгосон этгээдийн хүчинтэй шийдвэрээр буцаах боломжтой. Маргаантай хэсгийг шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

Олон хохирогчтой үед шаардлага, өмнөх буцаалт, нөхөн төлбөрийг тулгаж, тусгаарлах боломжгүй үлдэгдэл хүрэлцэхгүй бол ижил дарааллын баталгаажсан, төлөгдөөгүй шаардлагад хувь тэнцүүлэн хуваарилна. Түрүүлж шаардлага гаргаснаар давуу эрх үүсэхгүй бөгөөд хуваарилалтын санал нь хөрөнгө шилжүүлэх бие даасан үндэслэл болохгүй.

4.Үйлчилгээ үзүүлэгчдийн нийтлэг болон салбарын үүрэг

Тавдугаар бүлэгт эрсдэлийн үнэлгээ, дотоод хяналт, анхааруулга, мэдээлэл хүлээн авах, хариу арга хэмжээ, баримт хадгалалт, тайлагналын нийтлэг үүргийг тогтоосон. Үйлчилгээ үзүүлэгч хоногийн 24 цаг мэдээлэл хүлээн авах суваг, эрх бүхий ажилтантай шуурхай холбогдох боломж бүрдүүлж, мэдээлэл өгөхөд төлбөр, шимтгэл

авахгүй. Баримт дутуу, хохирлын хэмжээ эцэслээгүй гэсэн үндэслэлээр анхан шатны шалгалтаас татгалзахгүй.

Зургаадугаар бүлэгт санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн хэрэглэгчийг баталгаажуулах, сэжигтэй гүйлгээг бодит цагийн горимоор илрүүлэх, хөрөнгө хамгаалах үүргийг тусгасан. Дотоодын шилжүүлгийн өмнө хүлээн авагчийн нэр, дансны дугаарын нийцлийг шалгаж, үр дүнг хэрэглэгчид харуулна. Өндөр эрсдэлтэй гүйлгээнд харилцан хараат бус хоёроос доошгүй хүчин зүйлээр нэмэлт баталгаажуулалт хийнэ. Нэр нийцсэн, хэрэглэгчийг таньсан нь залилангийн эрсдэлгүйг дангаар батлахгүй.

Гүйлгээ хүлээн авах үйлчилгээ үзүүлэгч шуурхай мэдэгдэлд 30 минутын дотор баталгаа болон эхний хариу өгч, хөрөнгө үлдээгүй ч шилжилтийн мөр тогтоох, баримт хадгалах, дараагийн хүлээн авагчид мэдэгдэх үүрэгтэй. Банк бус санхүүгийн үйлчилгээ, цахим мөнгө, зээл, хөрөнгө оруулалт, виртуал хөрөнгийн онцлогийг харгалзан хамгаалалтыг өөрийн хяналтын хүрээнд хэрэгжүүлнэ.

Долдугаар бүлэгт харилцаа холбооны үйлчилгээ үзүүлэгч утасны дугаар идэвхжүүлэх, сим солих, сэргээх, эрх шилжүүлэх үед хэрэглэгчийн эрх, хүсэл зоригийг шалгах, дуудлагын дугаар, зурвас илгээгчийн нэрийг хуурамчаар ашиглахаас хамгаалах үүргийг тогтоосон. Залиланд ашиглагдсан нь үндэслэлтэй тогтоогдсон дугаарын холбогдох үйлчилгээг 24 цагаас илүүгүй хязгаарлахдаа яаралтай тусламжийн дуудлага хийх боломжийг хадгална.

Наймдугаар бүлэгт цахим үйлчилгээ үзүүлэгчийн хуурамч зар сурталчилгаа, бусдын нэр, дүр төрхийг ашигласан залилан, цахим хаяг булаан эзэмшихээс хамгаалах үүргийг тусгасан. Төлбөртэй зар сурталчилгааны захиалагч, төлбөр төлөгчийг шалгаж, санхүүгийн бүтээгдэхүүн, хөрөнгө оруулалтын зар сурталчилгаанд шаардлагатай зөвшөөрөл, бүртгэлийг албан ёсны мэдээлэлтэй тулгана. Гадаадын үйлчилгээ үзүүлэгч эрх бүхий холбоо барих этгээд томилно.

Цахим үйлчилгээ үзүүлэгч шуурхай мэдэгдэлд нэг цагийн дотор эхний хариу өгнө. Залиланд ашиглагдсан нь үндэслэлтэй тогтоогдсон тодорхой агуулга, цахим хаягийн үйлдлийг 24 цагаас илүүгүй хязгаарлаж болох бөгөөд хууль ёсны бусад агуулга, үйлчилгээг хамруулан хязгаарлахгүй. Харилцаа холбооны болон цахим үйлчилгээний үргэлжилж байгаа хязгаарлалтыг эсэргүүцсэн хүсэлтийг дөрвөн цагийн дотор анхны шийдвэр гаргаагүй ажилтан шалгана.

5.Гомдол шийдвэрлэх ба хохирол нөхөн төлүүлэх

Есдүгээр бүлэгт гомдол гаргах, баримт авах, шийдвэр хянуулах, үйлчилгээ сэргээх, хохирол нөхөн төлүүлэх эрхийг баталгаажуулсан. Үйлчилгээ үзүүлэгч гомдлыг ажлын 10 өдрийн дотор шийдвэрлэж, зайлшгүй тохиолдолд нэг удаа ажлын 10 хүртэл өдрөөр сунгаж болно. Шуурхай дахин хяналт болон хөрөнгө буцаах анхны шаардлагад тусгай богино хугацааг хэрэглэнэ. Талуудын зөвшөөрлөөр эвлэрүүлэн зуучлах боломжтой бөгөөд шүүхэд хандах эрх хэвээр байна.

Үйлчилгээ үзүүлэгч үүргээ зөрчсөнөөс хохирол учирсан буюу нэмэгдсэн бол зөрчилтэй шалтгаант холбоотой хохирлыг нөхөн төлнө. Хэд хэдэн үйлчилгээ үзүүлэгчийн зөрчлөөс үүссэн хохирлыг тусгаарлах боломжгүй бол хамтран, боломжтой бол өөрийн зөрчлөөс шалтгаалсан хэмжээгээр хариуцна. Нууц үг, код ашигласан, бусдад өгсөн, анхааруулга зөвшөөрсөн нь дангаараа нөхөн төлбөрийг багасгах үндэслэл болохгүй.

Нөхөн төлөхөөр шийдвэрлэсэн, эсхүл эвлэрлийн гэрээ байгуулсан бол ажлын таван өдрийн дотор төлбөр олгож, бодитоор буцаан авсан хөрөнгө, тухайн хохиролд төлөгдсөн бусад төлбөрийг давхардуулахгүй тооцно. Хэрэглэгчийг гомдол гаргах, нөхөн төлүүлэх эрхээс урьдчилан татгалзуулахыг хориглоно.

6.Олон нийтийн боловсрол туслалцаа ба хэрэгжилт

Аравдугаар бүлэгт залилангийн шинжийг таних, шуурхай мэдээлэх, баримт хадгалах мэдлэг, дадал олгох, хүүхэд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон туслалцаа шаардлагатай хүнд хүртээмжтэй үйлчилгээ хүргэхээр тусгасан. Хохирогчид анхан шатны мэдээлэл, туслалцааг үнэ төлбөргүй үзүүлж, дахин хохирохоос хамгаална. Улирлын статистикт хамгаалсан, буцаасан хөрөнгө, нөхөн төлбөрийг тусад нь тайлагнана.

Арван нэгдүгээр бүлэгт тайлагнал, хяналт, зөрчил арилгуулах, хариуцлага, шилжилтийн зохицуулалтыг тусгасан. Нэгдсэн тайланг жил бүрийн 5 дугаар сарын 15-ны дотор Засгийн газарт танилцуулж, нийтэд мэдээлнэ. Хуулийг 2027 оны 7 дугаар сарын 1-нээс дагаж мөрдөхөөр төлөвлөж, түүнээс өмнө журам, шаардлага, сургалт, мэдээлэл солилцоо, дотоод зохион байгуулалтын бэлтгэлийг хангана.

Дөрөв.Бусад хуультай уялдах байдал ба хүлээгдэж буй үр дүн

Төсөл нь иргэний эрх зүй, банк, төлбөрийн систем, харилцаа холбоо, хувийн мэдээлэл, кибер аюулгүй байдлын зохицуулалттай уялдана. Шуурхай хамгаалалт нь эрүүгийн болон зөрчил шалган шийдвэрлэх ажиллагааг орлохгүй бөгөөд салбарын журмаар хуулийн хугацаа, эрх хязгаарлах үндэслэлийг өөрчлөхгүй.

Хууль батлагдсанаар байгууллагуудын үүрэг, хариу өгөх хугацаа тодорхой болж, мэдээллийн саатлыг бууруулах, хөрөнгө цааш шилжихээс сэргийлэх, хохирогчийн хөрөнгө буцаах, нөхөн төлүүлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ. Алдаатай хязгаарлалтыг шуурхай хянуулах, мэдээллээ залруулах, эрхээ сэргээх баталгаа бүрдэнэ. Бодит үр дүн нь байгууллагуудын бэлэн байдал, санхүүжилт, техникийн харилцан ажиллагаа, хяналтын хэрэгжилтээс хамаарна.

ХУУЛЬ САНААЧЛАГЧ